

Секція: Економічні науки

Лобачева Ірина Федорівна

доцент, кандидат педагогічних наук

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

м. Вінниця, Україна

Пневський Владислав Вікторович

студент

Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ

м. Вінниця, Україна

Кушнірук Дмитро Сергійович

студент

Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ

м. Вінниця, Україна

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Питання становлення професії економіста-аналітика з використанням комп'ютерних інформаційних систем особливо актуальне у зв'язку з активним пошуком більш досконалих організаційних форм управління в нових ринкових умовах господарювання, які вимагають гнучкого, ефективного здійснення аналізу господарської діяльності, здатного задовольнити сучасні вимоги, які постійно зростають.

Проведення економічного аналізу на підприємстві є системою практичного використання прийомів і способів, які забезпечують дійовий контроль і всебічний аналіз при мінімальній затраті праці та коштів. Характерним для використання методичних прийомів і способів є творче осмислення цілей і принципів дослідження, застосування загальнонаукового підходу до дослідження зміни і розвитку явищ та

процесів через їх диференціацію і інтеграцію та абстрактний підхід. Дроблення складних систем на елементи дає змогу пізнати внутрішню будову і зв'язки зміни та розвитку, а логічний синтез об'єднує результати дослідження, показуючи предмет у пізнавальному вигляді.

Проведення економічного аналізу через автоматизацію аналітичного процесу забезпечує:

- чіткий порядок документації з попереднім і наступним контролем документів;
- взаємне узгодження всіх видів аналізу без дублювання;
- неухильне підвищення продуктивності праці осіб, зайнятих аналізом через впровадження наукової організації праці, чіткий розподіл обов'язків (з урахуванням рівномірності навантаження), нормування аналітичних робіт, застосування передових форм здійснення аналізу, підвищення кваліфікації кадрів і зростання їх професійного рівня й централізацію аналізу;
- планування аналітичного процесу на всіх стадіях і ділянках;
- систематичний контроль за ходом праці аналітиків з метою удосконалення її, виявлення резервів зниження витрат на її ведення.

Актуальність даної теми зумовлена тим важливістю застосування інформаційних технологій в аналітичній роботі підприємства. Враховуючи обмеженість наукових та практичних розробок з цього питання, а також різну ступінь впливу інформаційних технологій на аналітичну діяльність, виникла нагальна потреба в комплексному дослідженні застосування різноманітних інформаційних технологій в управлінні виробничими процесами, реалізації механізмів активізації їх розвитку в умовах переходу до інформаційного суспільства.

Основи автоматизації економічного аналізу розглядалися у працях вітчизняних та закордонних науковців, таких як Вовк В. М. [3], Дубій О. [4], Завгородній В. П. [5], Чистов Д. В. [6], Сопко В. В. [7] та інші.

Аналіз публікацій щодо використання комп'ютерних інформаційних систем свідчить, що впровадження інформаційних технологій в аналітичному процесі дає змогу істотно змінити застосування ПЕОМ створенням автоматизованих робочих місць (АРМ) економіста – аналітика. АРМ забезпечує розв'язання задач з найменшою трудомісткістю.

Метою статті є визначення особливостей раціонального проведення економічного аналізу та обґрунтування необхідності вдосконалення управління підприємством на основі автоматизації робочого місця аналітика.

Нові можливості відкрилися перед економічним аналізом з появою та розвитком сучасних комп'ютерних інформаційних систем, персональних обчислювальних машин (ПЕОМ). Як влучно зазначив Білл Гейтс у своїй книзі «Бізнес зі швидкістю думки», найближчим часом успіху доб'ються ті компанії, які зуміють організувати свою роботу за допомогою електронного інструментарію. Найбільш надійний засіб виділити свою компанію серед конкурентів – це добре організувати роботу з інформацією. Дійсно, при застосуванні ПЕОМ за рахунок децентралізації автоматизованої обробки економічної інформації, суміщення безпосередньо на робочому місці професійних знань з перевагами електронної обробки даних підвищується продуктивність праці економіста, бухгалтера, плановика та інших спеціалістів підприємства. Цьому сприяють прогресивні характеристики сучасних персональних обчислюваних машин: низька вартість, висока продуктивність, надійність, простота в обслуговуванні та експлуатації, гнучкість та автономність використання, наявність розвиненого програмного забезпечення, діалоговий режим роботи тощо [1, с. 46].

У сучасних умовах зростає роль комп'ютерного аналізу. Розвиток інформаційних технологій за останні роки йде все швидшими темпами. Практикуючий аналітик працює на комп'ютері і не уявляє без нього своєї професійної діяльності. Застосування комп'ютерів впливає на ефективність внутрішнього контролю.

Умови праці аналітика поступово змінюються. Аналітику не потрібно тримати в себе під рукою довідники, нормативні документи та іншу додаткову літературу. Всі дані записуються на технічні носії інформації (магнітні стрічки, магнітні та лазерні диски); при необхідності можна відновити потрібні дані з довготривалої пам'яті ЕОМ на екран монітора і в будь-яку хвилину одержати інформацію.

Щезає величезна маса рутинної роботи, яка була пов'язана з групуванням, додаванням даних, нескладними, але трудомісткими розрахунками. Тепер величезні маси економічної інформації обробляються на ПК в пакетному режимі, тобто безпосередньо набором програм, створених для автоматизації окремих ділянок економічної роботи. Більше того, ЕОМ здатні виконати первинну обробку звітної інформації, підготувавши необхідні вихідні дані для більш глибокого економічного аналізу, який здійснюється вже безпосередньо бухгалтером–аналітиком.

В останній час попит на аналітичні послуги різко збільшився, але й змінилися вимоги до їх якості. Завдання аналітичної служби полягає у формуванні якісної, достовірної і повної інформації про ведення господарської діяльності, що дозволить приймати оптимальні управлінські рішення.

Успішне ведення бізнесу вимагає не тільки вміння приймати зважені, своєчасні управлінські рішення, але й організувати управлінський процес таким чином, щоб необхідна інформація була впорядкованою та знаходилась завжди під рукою. Сучасні інформаційні технології та

програмні рішення дають можливість повністю контролювати організаційну та комерційну діяльність підприємства.

Важливим фактором прогресу є удосконалення форм і методів інформаційного забезпечення дослідження економічних процесів та явищ на основі обчислювальної техніки і засобів зв'язку, які становлять матеріально-технічну базу автоматизованої інформаційної системи (АІС) підприємства.

Автоматизоване робоче місце економіста-аналітика – це сукупність інформаційно-програмно-технічних ресурсів, що забезпечують автоматизацію аналітичних розрахунків. Загальне або системне програмне забезпечення АРМ економіста – аналітика включає операційну систему і прикладні програми, які розширюють її, програмні засоби діалогового режиму. Ефективність АРМ аналітика багато в чому залежить від досконалості методик аналізу, від того, якою мірою вони відповідають сучасним вимогам управління виробництвом, а також від технічних можливостей ПЕОМ [2, с. 154].

Автоматизація аналізу охоплює автоматичне виконання всіх операцій зі збору, реєстрації, передачі, обробки та зберігання економічної інформації. Комп'ютерні технології обробки інформації сприятимуть удосконаленню інтелектуалізації аналізу та науковому обґрунтуванню його даних в оцінці господарської діяльності суб'єктів підприємництва.

На даний час відомо багато комп'ютерних алгоритмів для розв'язування різноманітних задач математичного програмування. Тому навіть невеликі підприємства можуть застосовувати методи математичного програмування в аналізі. Аналітична служба конкретних підприємств при здійсненні аналізу, залежно від своїх внутрішніх можливостей і потреб, може проводити необхідні розрахунки з допомогою використання пакетів прикладних програм.

Неодмінною умовою вдосконалення управління є докорінна реконструкція його технічної та інформаційної бази на основі автоматизованої системи аналізу з використанням автоматизованих робочих місць.

Основними принципами організації аналітичного процесу в умовах функціонування автоматизованої системи обробки інформації є:

- системність;
- стандартизація та уніфікація
- сумісність;
- розвиток;
- ефективність.

Показники ефективності автоматизації аналізу:

- річна економія;
- річний економічний ефект.

Величина річної економії визначається сумуванням економії, отриманої за рахунок:

- 1) удосконалення управління при використанні інформації в умовах автоматизації економічного аналізу;
- 2) зменшення витрат на обробку інформації.

Річна економія (E_p) визначається за формулою:

$$E_p = P_y + P_z, \quad (1)$$

де P_y – річна економія за рахунок удосконалення управління при використанні інформації в умовах автоматизації економічного аналізу, тис. грн.;

P_z – річна економія, отримана від зменшення витрат, тис. грн.

Річний економічний ефект ($E_{річ.}$) визначається за формулою:

$$E_{річ.} = E_n \times K_p, \quad (2)$$

де E_n – нормативний коефіцієнт ефективності капітальних вкладень (вважається рівним 0,15);

K_p – одноразові витрати на розроблення та впровадження проекту, тис. грн.

Розрахунок останнього показника необхідний у разі впровадження інновацій технічного характеру, амортизаційний період яких перевищує один рік.

Зниження рівня виробничих витрат може служити підставою для встановлення нижчої ціни на продукцію підприємства (за умов прийнятного рівня рентабельності це підвищуватиме конкурентоспроможність продукції і може збільшити попит на неї). Тоді річний економічний ефект складатиметься як із економії приведених витрат, так і з додаткового прибутку, отриманого внаслідок збільшення обсягів продажу продукції.

Наведена методика може застосовуватися і для визначення ефективності інновацій, спрямованих на підвищення якості продукції. Як правило, це супроводжується зростанням виробничих витрат (за рахунок підвищення складності виконуваних робіт, використання дорожчих матеріалів тощо).

В умовах ринкової економіки автоматизація аналітичних розрахунків стала об'єктивною необхідністю, бо потреба в аналітичній інформації збільшується (потрібно розробляти і обґрунтовувати перспективні бізнес – плани, давати комплексну оцінку ефективності короткострокових і довгострокових управлінських рішень).

Отже, економічний ефект відображає результати застосування інформаційних технологій в аналізі діяльності підприємства, сприяє переводу на якісно новий рівень усіх елементів виробничого процесу. Утворювальними елементами економічної ефективності є витрати на проведення наукових досліджень фундаментального і прикладного характеру, на конструкторські опрацювання, виготовлення дослідних зразків та безпосереднє застосування інформаційних технологій. Величина

економічного ефекту є основним показником оцінки діяльності підприємств — розробників і виробників продукції, оскільки вона відображає реальний вклад розробника та виробника в підвищення ефективності суспільного виробництва. Економічний ефект неможливо розподіляти пропорційно витратам, і тому вводять коефіцієнт значущості робіт.

Застосування технічних засобів для автоматизованого здійснення аналізу на підприємстві відчутно знижує трудомісткість збору та обробки інформації, значно зменшує кількість помилок, вивільняє багато часу в економістів-аналітиків для виконання інших, творчих обов'язків.

Необхідно й надалі розвивати і удосконалювати галузь електроніки, для розширення ресурсної можливості та функціональної досконалості ПЕОМ, що створюють реальні умови для поглиблення економічних досліджень, дозволяють ширше використовувати оптимізаційні методи вирішення аналітичних задач і на їх основі розробляти і приймати оптимальні рішення.

Література

1. Чубукова О. Ю. Алгоритмізація та програмування процедур обробки економічної інформації: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Чубукова О. Ю., Іванченко Н. О., Кучер С. Л. / Київський національний ун-т технологій та дизайну. – К.: КРЕУТД 2009. – 138 с.
2. Ставицький А. В. Системи обробки економічної інформації / Ставицький А. В. – К.: Знання 2010. – 358 с.
3. Вовк В. М. Економіка України у ХХІ столітті: ретросп. і перспективи. Математичні методи в економічному аналізі: монографія / В. М. Вовк [та ін.] – Львів: ЛНУ, 2002. – 47 с.
4. Дубій О. 12 уроків з ІС: Бухгалтерії – Львів: Бак, 2001.- 161с.

5. Кузьмінський А.М. Організація бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: [Підручник] / А.М. Кузьмінський, В.В. Сопко, В.П. Завгородній. – К.: Вища школа, 1993. – 223 с.
6. Хозяйственные операции в компьютерной бухгалтерии 7.7 для Украины [Текст]: Учеб. пособие / Д. В. Чистов [и др.]. - К.: 1С Украина: Диасофт, 2002. - 528 с.: ил.
7. Сопко В. В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства (власності, пасивів): Нач.посіб. – К: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.